

Motion till riksdagen 2020/21:4111

av **Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)**

med anledning av prop. 2020/21:219 Fortsatt giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen ska omprövas varannan månad och tas bort när de inte behövs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen innan eventuell ytterligare förlängning av lagarna redovisar exakt hur dessa använts, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder som säkerställer att fler vaccinerar sig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erbjuda barn mellan 12 och 15 år vaccin och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa användning av nationella vaccinpass och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att identifiera vilka sammanhang som utgör störst risk för smittspridning och under vilka förutsättningar samt kriterier på när vaccinpasset kan införas respektive avvecklas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Regeringen föreslår i propositionen att lagen (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 och lagen (2020:526) om tillfälliga

smittskyddsåtgärder på serveringsställen fortsatt ska gälla till utgången av januari 2022. Bägge dessa lagar är tidsbegränsade och gäller till utgången av september 2021.¹

Regeringen anför i propositionen att lagförslagen är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Lagrådets yttrande har därför inte inhämtats. Vi delar den bilden såtillvida att inga väsentliga förändringar utöver förslaget till förlängning av lagarna återfinns i propositionen. Däremot är vi kritiska till att regeringen inte är mer förberedd.

Moderaterna tar alla varningar om ökad smittspridning och risk för klusterutbrott under hösten inom ovaccinerade grupper på stort allvar. Men slutsatsen kan inte vara att fortsatt hålla Sverige i ständiga restriktioner, utan slutsatsen måste tvärtom vara att fler ska vaccinera sig, och att de som redan är det ska kunna återgå till ett normalt liv och ett mer öppet samhälle. Det fortsatta arbetet mot covid-19-pandemin kräver genomtänkt strategi, framförhållning och tydlighet. Då räcker det inte att som regeringen bara föreslå att vi ska förlänga den tillfälliga pandemilagen.

Problembilden är tydlig: smittan finns kvar. Vaccinationstakten är generellt sett hög, men vaccinationstäckningen skiljer sig mycket åt mellan olika grupper. Den är mycket lägre bland yngre, utrikes födda och boende i socialt utsatta bostadsområden. Vi ser också att färre män än kvinnor vaccinerar sig. Av dem som nu smittas och läggs in på sjukhus är en stor majoritet just ovaccinerade, och det är främst bland dem som smittan sprider sig. Folkhälsomyndigheten varnar för att det finns en betydande risk för klusterutbrott under hösten inom ovaccinerade grupper.²

Folkhälsomyndighetens analys visar på en betydande risk för utbrott, framför allt bland ovaccinerade personer. Analyserna visar också att dessa utbrott kan bli relativt stora. Faktorn som påverkar risken för klusterutbrott mest är fördelningen av vaccination i befolkningen. Där ovaccinerade personer umgås med andra ovaccinerade personer ser myndigheten som en stor risk för klusterutbrott.³

Sverige måste ha god beredskap för att hantera en ny eventuell våg av smittan. Förra året misslyckades regeringen gång på gång med att göra rätt sak i rätt tid. Det gällde tester, snabbtester, smittspårning, restriktioner, vaccin och skyddsmaterial. En regering måste ligga steget före, inte steget efter. Nu riskerar ett liknande mönster av senfärdighet och oförberedda förslag från regeringen att upprepas igen.

Samtidigt är det så att i takt med att den svenska befolkningen vaccinerar minskar risken för en omfattande smittspridning av coronaviruset. Den senaste statistiken visar att mer än 6 av 10 vuxna svenskar är vaccinerade med två doser.⁴ Det är ett gott betyg till landets regioner, men också helt nödvändigt för att vi ska kunna ta oss ur pandemin. Men det är för tidigt att andas ut. Smittspridningen ökar på många håll i världen, även i Sverige om än från låga nivåer. Läget kan förvärras när många nu återvänder till jobbet efter semestern och skolorna öppnar igen.

Effektiva verktyg för att bekämpa smittspridning ska finnas på plats även framåt. Samtidigt kan Moderaterna inte acceptera att staten behåller inskränkningar av grund-

¹ Proposition 2020/21:219 Fortsatt giltighet av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

² Folkhälsomyndighetens återrapportering av regeringsuppdrag 05258-2021. Risk för ökad smittspridning och nationella och regionala klusterutbrott under hösten och vintern 2021.

³ Ibid.

⁴ Folkhälsomyndighetens statistik och uppföljning av covid-19-vaccinering. Den 19 augusti låg andelen vaccinerade som fått 2 doser på 61,9 procent. Eller annorlunda uttryckt drygt 5 miljoner personer har fått 2 doser.

läggande fri- och rättigheter längre än nödvändigt, och för fler människor än vad som krävs. Restriktionerna måste lättas för dem som redan är fullt vaccinerade. Nedan redogör vi i denna motion för Moderaternas inställning principiellt och i sak.

Principiella utgångspunkter och värderingar

I denna allvarliga pandemi har det varit och är helt centralt att försöka stoppa och förhindra allvarlig smittspridning av covid-19. Det är emellertid också viktigt att undvika att ekonomin och tryggheten för den enskilde, för företag och för den samlade samhälls-ekonomin går förlorad. Därmed sätts stora värden på spel under denna pandemi. Det handlar bokstavligen om liv eller död men också om inskränkt frihet, konkurser och livsverk som går förlorade.

Då är det viktigt att stoppa och hindra eskalerande smittspridning, men också att helt centrala värden såsom individens frihet, äganderätt och rätt till ekonomisk ersättning säkerställs när individer och företag drabbas av konkreta inskränkningar till följd av regeringens eller myndigheters beslut. Det svenska samhället och den svenska ekonomin måste öppna upp fullt ut så fort som möjligt efter covid-19. Då måste mer göras för att unga och utrikes födda ska vaccinera sig. Samtidigt behövs ett nationellt vaccinpass, som låter fullt vaccinerade gradvis återgå till ett normalt liv.

Tre viktiga förändringar gällande vägar framåt i pandemin

Som framgår av propositionen måste regeringens föreskrifter som beslutas med stöd av de lagar som föreslås förlängas hålla sig inom de gränser som ges av bl.a. våra grundlagar och Europakonventionen. Regeringen måste hela tiden bedöma om föreskrifter som föreslås är lämpliga, nödvändiga och proportionerliga i förhållande till det syfte som ska uppnås. Givet den maktförskjutning som det innebär, vilken är betydande från riksdag till regering, är en förlängning av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen inget vi tar lättvindigt på. Tvärtom. Vi föreslår därför att regeringen ska genomföra nedanstående.

Förläng pandemilagen två månader i taget med regelbunden omprövning

Den tillfälliga covid-19-lagen, som ger möjlighet att snabbt införa restriktioner, kom för sent och hade betydande brister, inte minst när det gäller ersättning till företagare. Men Moderaterna drev tillsammans med andra partier i riksdagen igenom viktiga förbättringar innan lagen infördes. Regeringen vill nu förlänga den tillfälliga lagen till den 31 januari 2022, alltså med fyra månader.

Med hänsyn till risken för fortsatt smittspridning kommer Moderaterna att medverka till att den tillfälliga lagen förlängs, men inte utan villkor. Lagen måste tas bort när den inte behövs och till dess omprövas varannan månad. Moderaterna föreslår att riksdagen dessutom ger regeringen i uppdrag att i tid innan man begär ytterligare förlängning av

de tillfälliga lagarna redovisa exakt hur dessa har använts. Den redovisningen blir viktig inför eventuell ytterligare förlängning av den tillfälliga lagstiftningen.

Vi påminner i detta sammanhang om Lagrådets yttrande över lagrådsremissen i samband med regeringens förslag till covid-19-lag att Lagrådet ansåg att ”lagstiftningen måste utformas på ett sådant sätt att det så långt möjligt kan förutses vilka åtgärder som kan bli aktuella. Det bör även finnas mekanismer som säkerställer att riksdagen kan kontrollera att de åtgärder som vidtas håller sig inom den normgivningsmakt som delegerats och att åtgärderna i enskilda fall inte blir för långtgående.”⁵

Vaccination fortsatt vägen framåt – erbjud barn mellan 12-15 år vaccin

Vaccination är ljuset i pandemitunneln, och fler människor behöver vaccinera sig. Det gäller framför allt i grupper med låg vaccinationsgrad. Den ”deltavariant” som nu dominerar smittspridningen i Sverige och på många andra håll i världen gör detta än viktigare.

Det finns stora skillnader i vaccinationsgrad i Sverige mellan olika grupper: Bland 20–29-åringar födda utanför Europa har bara 37 procent tagit minst en dos, jämfört med 65 procent av svenskfödda i samma åldersgrupp. Vi sade tidigt att detta skulle bli ett problem. Det behövs effektivare insatser för att nå dem som inte velat vaccinera sig.

Moderaterna föreslår att regeringen vidtar konkreta åtgärder för att säkerställa att goda exempel, ”best practice”, i syfte att nå fram till många fler ovaccinerade personer implementeras i hela Sverige. Region Uppsala har t.ex. lyckats relativt väl med att nå utrikes födda genom att skicka brev med personliga kallelser till dem som ska vaccineras och genom samarbete med lokala invandrarföreningar.

Flera länder såsom Finland, Danmark, Tyskland och USA vaccinerar barn redan från 12 års ålder. Det kan vara en av många viktiga åtgärder för att undvika nya skolstängningar under ännu en höst. Även i Sverige borde föräldrar tillsammans med barnet få bestämma om han eller hon ska få vaccin mot covid-19. Moderaterna föreslår därför att barn mellan 12 och 15 år ska erbjudas vaccin mot covid-19. Om detta ska vara möjligt att genomföra smidigt krävs nu snabba och tydliga beslut från regeringen, eftersom flera regioner annars hinner börja avveckla sina särskilda vaccinorganisationer.

Inför nationella vaccinpass

I väntan på att helt kunna avskaffa alla restriktioner behövs regler som gör att dubbelvaccinerade så långt som möjligt kan återfå sin frihet och återgå till ett normalt liv. Därför har Moderaterna flera gånger krävt att Sverige likt andra länder under en övergångstid ska införa ett system med nationella vaccinpass. Det betyder att verksamheter som har drabbats extra hårt av restriktionerna – som resor, kultur, krogar och idrott – kan öppna upp för alla vaccinerade, samtidigt som det ger goda incitament för fler att verkligen vaccinera sig.

Moderaterna förespråkar att Sverige ska använda EU:s vaccinpass även inrikes. Dessa vaccinpass visar om man är vaccinerad, har ett färskt negativt test eller har tillfrisknat. I Sverige kan man redan ladda ned passet i papper eller digitalt från E-hälsomyndigheten

⁵ Lagrådets protokoll vid sammanträde 2020-12-30.

och använda vid utlandsresor. Dessa vaccinpass bör användas även inom landet. Regeringen bör omedelbart ge ett sådant uppdrag.

Moderaterna föreslår att dessa vaccinpass ska vara en övergångslösning tills alla restriktioner avvecklats. De ska gälla vuxna från 18 års ålder och införas med sådan framförhållning att den som är ovaccinerad kan hinna vaccinera sig. Barn och personer som av medicinska skäl inte kan vaccineras, ska naturligtvis vara undantagna från kravet.

Använd vaccinpassen där risken för smittspridning är störst. I många länder krävs bevis på vaccination för att gå på restauranger, nattklubbar och arrangemang som teater, fotbollsmatcher och konserter. I några länder krävs det dessutom för att resa med inrikes flyg och tåg. Moderaterna föreslår att regeringen ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att identifiera exakt vilka sammanhang som utgör störst risk för smittspridning och under vilka förutsättningar, samt förslag på kriterier när vaccinpasset kan införas respektive avvecklas. Detta är en viktig principiell fråga, där riksdag och regering gemensamt måste ta ledartröjan. Människors frihet är helt grundläggande. Det är det också att effektivt och smart bekämpa smittspridningen av covid-19.

Det är viktigt att regeringen genomför ovanstående åtgärder i syfte att minska den generella smittspridningen i landet i allmänhet och möjligheten till lokala klusterutbrott i synnerhet och därmed behoven av covid-19-lagen och lagen om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen. Vi måste prioritera att hålla nere smittspridningen, samtidigt som konkreta åtgärder såsom införande av vaccinpass inrikes gör att människor som är dubbelvaccinerade återfår sin frihet och genom detta kan bidra till att verksamheter såsom teatrar, konserter och idrottsevenemang kan genomföras med stor publik.

Inför den kommande hösten kvarstår många problem som är kopplade till covid-19, och ansvaret vilar tungt på regeringen. Senfärdighet måste bytas mot proaktivitet och handlingskraft. Miljoner svenskar har vaccinerat sig i omtanke om sig själva, anhöriga och om andra, och medverkar på så vis till en återgång till det normala livet. Staten ska givetvis ha god beredskap för att hantera eventuella utbrott av smittan men det är inte rimligt att behålla stora inskränkningar i vardagslivet under oöverskådlig tid i väntan på dem som av olika skäl inte vill vaccinera sig. Nu måste vi så snabbt och säkert som möjligt öppna upp Sverige med en tydlig politik som leder till att fler blir vaccinerade och att de som redan är det kan återta sina normala liv.

Vi uppmanar regeringen att skyndsamt agera och samarbeta med riksdagen fullt ut i dessa ovan redovisade delar av vägar framåt i pandemin.

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Johan Hultberg (M)

Ulrika Jörgensen (M)

Noria Manouchi (M)

Ann-Britt Åsebol (M)

Ulrika Heindorff (M)

John Weinerhall (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)